

Temarapport: Ukraina. Militärtjänstgöring, mobilisering och desertering

Innehåll

1. Inledning	4
1.1. Bakgrund	4
1.2. Syfte.....	4
1.3. Avgränsning	4
2. Innehåll.....	5
2.1. Militärtjänst	5
2.1.1. Allmänt om militärtjänst	5
2.1.2. Inkallelse till militärtjänst	5
2.1.3. Vapenvägrare	6
2.1.4. Straff för att hålla sig undan militärtjänst	7
2.2. Mobilisering	8
2.2.1. Allmänt om mobilisering	8
2.2.2. Kallelse till mobilisering.....	8
2.2.3. Undantag från mobilisering.....	9
2.2.4. Straff för att hålla sig undan mobilisering.....	9
2.3. Desertering	10
2.3.1. Allmänt om desertering.....	10
2.3.2. Straff för desertering	11
3. Källförteckning	12
3.1. Skriftliga källor.....	12
3.2. Muntliga källor	13

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation (2008). Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras. All information som presenteras, med undantag av obestridda/uppenbara fakta, har dubbelkontrollerats om inget annat anges.

Informationen har noggrant granskats, utvärderats och bearbetats under en begränsad tid. Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.

Om en specifik händelse, person eller organisation inte nämns i rapporten innebär inte detta att händelsen inte har ägt rum, eller att personen eller organisationen inte existerar.

Informationen i rapporten återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom rapporten göra politiska ställningstaganden.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Antalet asylansökningar från ukrainska medborgare har ökat kraftigt under 2014. Mot bakgrund av den politiska utveckling som pågått i landet sedan slutet av 2013 och den väpnade konflikt som sedermera har kommit att påverka framförallt de östra delarna av landet är detta på intet sett märkvärdigt. Lifos har i oktober 2014 efter en genomgång av en stor del av de ärenden som inkommit under året kunnat konstatera att ett av de vanligaste återopade skälen för asylansökan är farhågor om lagföring i Ukraina för att ha undvikit militärtjänst, undanhållit sig mobilisering eller deserterat. Rapporten som ursprungligen publicerades i november 2014 och uppdaterades vid ett flertal tillfällen under 2015 har i januari 2016 uppdaterats vad gäller utformningen av skriftliga kallelser till mobilisering (del av avsnittet *Kallelse till mobilisering*).

1.2. Syfte

Denna rapport syftar till att redogöra för hur ukrainsk lagstiftning reglerar bestraffning av personer som undanhåller sig från militärtjänst och mobilisering samt de som deserterar från pågående tjänstgöring. Vidare syftar rapporten till att klargöra vissa av gränsdragningarna mellan militärtjänst (värnplikt) och mobilisering. I de fall detta varit möjligt belyses rättstillämpningen med konkreta exempel.

1.3. Avgränsning

Denna rapport behandlar enbart gällande rätt och praktisk rättstillämpning som utgår från ukrainska myndigheter. Vad som gäller för de delar av länen Donetsk och Luhansk som inte kontrolleras av ukrainska myndigheter samt för Krim berörs inte i denna rapport.

2. Innehåll

2.1. Militärtjänst

2.1.1. Allmänt om militärtjänst

Efter Sovjetunionens sönderfall fick Ukraina ärva sovjetiska militära strukturer. Rygggraden i systemet var allmän militärtjänst (värnplikt) för att garantera kontinuerlig tillförsel av soldater och en stor reserv. Redan i mitten på 1990-talet lyftes i Ukraina fram idén om att på sikt överge rådande system och gå över till en militärmakt med uteslutande kontraktsanställda soldater. Såväl Leonid Kuchma som Viktor Jusjtjenko var förespråkare för en yrkesarmé men andra prioriteringar och motstånd inom militären medförde att planerna aldrig realiserades. I praktiken kom successivt dock allt färre värnpliktiga att faktiskt kallas in för tjänstgöring. Det var först i oktober 2013 som dåvarande presidenten Viktor Janukovytsj kunde meddela att den sista kullen värnpliktiga hade ryckt in. Redan vid denna tidpunkt bestod de ukrainska väpnade styrkorna av ca 60 procent kontraktsanställda soldater.¹

Mot bakgrund av de ökade oroligheterna i de östra delarna av landet och ett potentiellt hot om en rysk invasion återinfördes dock allmän värnplikt genom dekret av interimspresidenten Oleksandr Turtjynov i början av maj 2014.²

2.1.2. Inkallelse till militärtjänst

Återinförandet av allmän värnplikt innebär att de ukrainska militära myndigheterna har möjlighet att kalla in män i åldern 18-24 för militärtjänstgöring.³ Rent praktiskt går det till så att den som kallas in får en kallelse för inskrivning vid ett lokalt militärkontor. Kallelse till värnplikt skall enligt lag levereras personligen genom bud. Formellt skall de militära myndigheterna då skicka en egen delgivningsman samtidigt som de även skickar kallelser till skolor, arbetsplatser, hyresvärdar, vicevärdar etc. Dessa har i sin tur en organisation uppbyggd för att delge kallelser. På så sätt hoppas myndigheterna att i vart fall någon lyckas få tag på den som skall kallas.⁴ Medborgare som är bosatta utomlands kallas av konsulat. Om en person inte står att finna, efterlyses personen nationellt.⁵

¹ Upi.com, 2013-10-03, *Ukraine to end military conscription after autumn call-ups*, http://www.upi.com/Top_News/Special/2013/10/03/Ukraine-to-end-military-conscription-after-autumn-call-ups/UPI-95521380772920/#ixzz3AAW77100

² Upi.com, 2013-10-03, *Ukraine to end military conscription after autumn call-ups*, http://www.upi.com/Top_News/Special/2013/10/03/Ukraine-to-end-military-conscription-after-autumn-call-ups/UPI-95521380772920/#ixzz3AAW77100

³ NBC news, 2014-05-01, *Ukraine Enacts Compulsory Military Draft*, <http://www.nbcnews.com/storyline/ukraine-crisis/ukraine-enacts-compulsory-military-draft-n94906>

⁴ Detta beror bland annat på att Ukraina saknar ett sammanhållet och tillförlitligt folkbokföringsregister

⁵ Brown mfl.

För det fall den inkallade delges så skall han skriva under ett mottagningsbevis som sedan lämnas in till de militära myndigheterna. För det fall den inkallade vägrar skriva under så upprättas ett särskilt protokoll av delgivningsmannen. För att protokollet skall få rättsverkan krävs att det bevitnas av tre personer.⁶

Det finns inte någon enhetlig mall för hur skriftliga kallelser är utformade⁷, utan variationer mellan regioner och utfärdande myndigheter föreligger. Kallelserna måste innehålla den enskildes fulla namn och folkbokföringsadress och ange datum, klockslag och adress till lokalt militärkontor där den enskilde ska infinna sig samt vilka dokument som ska tas med. De kan också innehålla den enskildes militära profession/kompetens som finns indikerad på individens militärkort (såvitt gäller kallelse till mobilisering). Slutligen måste alla kallelser vara försedda med officiell stämpel och underskrivna av chefen för det lokala militärkontoret.⁸

I praktiken har ukrainska militära myndigheter inte tillräckliga resurser för att följa den formalia som krävs för delgivning av kallelser. Det är vanligt att kallelser skickas per post eller läggs direkt i brevlådan istället för att delges. Många utomlands bosatta ukrainare är heller inte registrerade hos respektive utlandsmyndighet och kan därför inte nås. När den formella processen inte följts kan den enskilde helt enkelt hävda att han inte tagit del av kallelsen.⁹

2.1.3. Vapenvägrare

Rätten att på religiösa grunder göra vapenfri tjänst istället för ordinarie värnplikt finns inskriven i artikel 35¹⁰ i den ukrainska konstitutionen och

⁶ Ibid.

⁷ Bildexempel på kallelser:

http://kyiv.comments.ua/images/12106_645217552207771_355702236_n.jpg;
http://transkarpattia.net/uploads/posts/2015-02/thumbs/1424759030_0_k_512.jpg;
<http://uapress.info/content/новая%20папка%201/X0MfocYANS.jpg>;
<http://podolyanin.com.ua/upload/medialibrary/fe8/fe87987193e8312d5dc6820d3a451c29.jpg>;
[http://glavnoe.ua/UserFiles/Image2012/01\(577\).jpg](http://glavnoe.ua/UserFiles/Image2012/01(577).jpg); http://img-fotki.yandex.ru/get/9495/84318857.11/0_9d080_71938312_XXXL.jpg

⁸ Brown mfl.

⁹ Ibid.

¹⁰ Artikel 35 i den ukrainska konstitutionen "Everybody has a right to freedom of world view and religion. This right includes freedom to hear the confession some religion or hear the confession no, without difficulty to send religious cults and sacral ceremonies individually or collectively, conduct religious activity.

Realization of this right can be limited by a law only in interests of public law, health and morality of population or defence of rights and freedoms of other people enforcement. A church and religious organizations in Ukraine is dissociated from the state, and school - from a church. Not a single religion can be acknowledged by the state as obligatory. Nobody can be exempt from the duties before the state or to give up implementation of laws after the reasons of religious persuasions. **In case if the military duty performance contradicts by religious persuasion of citizen, the this duty performance is to be transferable by alternative (невійськовою) service."**

specificeras i lagen om ”alternativ civil tjänstgöring”. Viktigt att notera är att rätten till vapenfri tjänstgöring endast tillfaller medlemmar av religiösa samfund som förbjuder sina medlemmar att bära vapen och som särskilt registrerat detta hos ukrainska myndigheter. Det är i praktiken alltså inte ett personligt val utan helt kopplat till den religiösa tillhörigheten. En sekulär pacifistisk hållning är med andra ord inte ett godtagbart skäl att beviljas vapenfri tjänst.¹¹ Den aktuella listan inkluderar Sjundedagsadventisterna, Jehovas Vittnen, Baptistkyrkan, Jehovas Vittnen och Karismatiska Kristna Kyrkan. Den alternativa tjänstgöringen sträcker sig mellan 18 månader (för de med universitetsutbildning) och 27 månader.¹²

2.1.4. Straff för att hålla sig undan militärtjänst

Sanktionerna för den som inte inställer sig enligt kallelsen är uppbyggda på så sätt att den som, efter att delgivits, inte inställer sig kan bestraffas i enlighet paragraf 210 av den administrativa strafflagen. Straffet är böter på mellan 85 och 170 UAH. Den värnpliktige får dessutom en andra kallelse till militärtjänst. Skulle denna andra inställelseorder inte heller höras bli återigen paragraf 210 av den administrativa strafflagen tillämplig. Vid andra överträdelsen är bötesbeloppet högre, mellan 170 och 255 UAH.¹³

För det fall den inkallade inte inställer sig efter andra kallelsen övergår ärendet till ett straffrättsligt ärende och överlämnas av de militära myndigheterna till polisen som inleder en utredning om värnpliktsvägran enligt paragraf 335 i strafflagen. I enlighet med artikel 335 av den ukrainska strafflagen kan den som undanhåller sig militärtjänst straffas med fängelse i upp till tre år. Enligt gällande domstolspraxis är normalstraffet för närvarande två års fängelse.¹⁴

I mitten av augusti uppgav officiella källor att ukrainska åklagarmyndigheter utredde över ett tusen fall av undanhållande från värnplikt.^{15 16} I praktiken är det dock många fler som håller sig undan.¹⁷

¹¹ Det enda kända fall där en person drivit frågan om vapenvägran på pacifistiska sekulära grunder slutade med att denne dömdes till ett års fängelse.

¹² The right to conscientious objection in Europe, *A review of the current situation*, april 2005, <http://www.refworld.org/pdfid/42b141794.pdf>

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Kyivpost, *Over 1,000 criminal inquiries into Ukrainian draft evasion*, 2014-08-19 <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/over-1000-criminal-inquiries-into-ukrainian-draft-evasion-361224.html>

¹⁶ Bloomberg, *Ukraine's Military Draft Brings War Home for Thousands*, 2014-08-07, <http://www.businessweek.com/articles/2014-08-07/ukraines-military-draft-brings-war-home-for-thousands>

¹⁷ Brown mfl.

2.2. Mobilisering

2.2.1. Allmänt om mobilisering

Med mobilisering avses i första hand inkallelse av personer som har en krigsplacering i totalförsvaret. I första hand rör det sig om personer som sedan tidigare har en militär utbildning som värnpliktiga eller officerare och som lämnat försvarsmakten. Personer som i sin civila tjänst upprätthåller viktiga samhällsfunktioner (sjukvårdspersonal, poliser etc.) kan också omfattas av mobiliseringspåbud liksom värnpliktiga som ännu inte genomfört sin militärtjänst. Detta medför att den krets av personer som kan omfattas av en mobilisering är mycket vidare än den som kan kallas in för att fullgöra militärtjänst (värnplikt).¹⁸

Sedan Janukovyjtjregimen störtades och situationen i Donbassregionen blivit alltmer spänd och våldsam har tre partiella mobiliseringar utförts (17 mars, 6 maj och 24 juli) medan en fjärde mobiliseringsfas inleddes den 20 januari 2015 och innan denna ens hade avslutats inleddes enligt försvarsdepartementet den 10 april en femte mobiliseringsvåg.¹⁹ Tanken är, enligt försvarsdepartementet, att under 2015 genomföra sammanlagt 3 stycken mobiliseringsomgångar för att kunna rotera personal i stridszonen. Enligt försvarsminister Stepan Poltorak kommer upp till 104 000 personer att kallas in.²⁰ Den 18 augusti avslutades formellt sett den 6:e mobiliseringsvågen som också varit den mest kontroversiella då även män utan militär erfarenhet har omfattats. Enligt det ukrainska försvarsdepartementet hade då 26800 av de som kallats in underlåtit att inställa sig. Rent tekniskt har mobiliseringsbesluten fungerat på så sätt att ett centralt dekret eller en tillfällig lag har satt ramarna och överlåtit till försvarsdepartementet, nationalgardet och gränstrupperna att fastställa sina behov och sedan verkställa inkallelser.

2.2.2. Kallelse till mobilisering

Proceduren vid mobilisering liknar den som gäller för kallelse till militärtjänst.²¹ En skillnad är dock att militärtjänsten är en kontinuerlig

¹⁸ Brown mfl.

¹⁹ News.rin.ru, <http://news.rin.ru/eng/news///106596/>, 2015-04-28

²⁰ ITAR-TASS, *Mobilization announced in Ukraine*, 2015-01-19, <http://itar-tass.com/en/world/771955>

²¹ Se 2.1.2 ovan: Återinförandet av allmän värnplikt innebär att de ukrainska militära myndigheterna har möjlighet att kalla in män i åldern 18-24 för militärtjänstgöring. Rent praktiskt går det till så att den som kallas in får en kallelse för inskrivning vid ett lokalt militärkontor. Kallelse till värnplikt skall enligt lag levereras personligen genom bud. Formellt skall de militära myndigheterna då skicka en egen delgivningsman samtidigt som de även skickar kallelser till skolor, arbetsplatser, hyresvärdar, vicevärdar etc. Dessa har i sin tur en organisation uppbyggd för att delge kallelser. På så sätt hoppas myndigheterna att i vart fall någon lyckas få tag på den som skall kallas.²¹ Medborgare som är bosatta utomlands kallas av konsulat. Om en person inte står att finna, efterlyses personen nationellt.

För det fall den inkallade delges så skall han skriva under ett mottagningsbevis som sedan lämnas in till de militära myndigheterna. För det fall den inkallade vägrar skriva under så

lagstadgad förpliktelse medan mobilisering beslutas om av presidenten vid behov. Under sommaren 2015 har mer aggressiva metoder för att mobilisera folk rapporterats från bland annat Kharkiv och Zaporizjzja. I vissa fall skall militära myndigheter ha stoppat folk på gatan eller i kollektivtrafiken för att ta dem till rekryteringscentran.²²

2.2.3. Undantag från mobilisering

Enligt företrädare för Generalstaben görs ett generellt undantag för personer som har försörjningsplikt för tre eller fler barn alternativt är ensamstående med barn. Inte heller studenter eller doktorander omfattas av mobiliseringen. Präster är inte undantagna men kan fritt välja om de vill tjänstgöra eller inte.²³

2.2.4. Straff för att hålla sig undan mobilisering

Sanktionerna för den som inte inställer sig under mobilisering är uppbyggda på precis samma sätt som vad som gäller för den som undanhåller sig ordinarie militärtjänst. Det vill säga att de två första överträdelseerna bestraffas enligt den administrativa strafflagstiftningen med böter och att det först därefter övergår till att bli ett straffrättsligt ärende.

I enlighet med artikel 336 i den ukrainska strafflagstiftningen kan den som undanhåller sig ett beslut om mobilisering straffas med fängelse i mellan två och fem år. För närvarande är domstolspraxis sådan att normalstraffet för brott mot artikel 336 är två års fängelse. Domstolarna har dock att ta fasta på omständigheterna i det individuella fallet och i praktiken är den vanligaste utgången av ett straffrättsligt ärende enligt artikel 336 ett kort fängelsestraff eller villkorlig dom (ibland kombinerat med övervakning). I dessa fall är det vanliga att den åtalade erkänner brott och förhandlar fram ett straff med åklagaren. Även omständigheter såsom familjesituation och sjukdom kan tas i beaktande av åklagaren och domstolen. I de fall den åtalade inte är beredd

upprättas ett särskilt protokoll av delgivningsmannen. För att protokollet skall få rättsverkan krävs att det bevitnas av tre personer.

Det finns inte någon enhetlig mall för hur skriftliga kallelser är utformade²¹, utan variationer mellan regioner och utfärdande myndigheter föreligger. Kallelserna måste innehålla den enskildes fulla namn och folkbokföringsadress och ange datum, klockslag och adress till lokalt militärkontor där den enskilde ska infinna sig samt vilka dokument som ska tas med. De kan också innehålla den enskildes militära profession/kompetens som finns indikerad på individens militärkort (såvitt gäller kallelse till mobilisering). Slutligen måste alla kallelser vara försedda med officiell stämpel och underskrivna av chefen för det lokala militärkontoret.

I praktiken har ukrainska militära myndigheter inte tillräckliga resurser för att följa den formalia som krävs för delgivning av kallelser. Det är vanligt att kallelser skickas per post eller läggs direkt i brevlådan istället för att delges. Många utomlands bosatta ukrainare är heller inte registrerade hos respektive utlandsmyndighet och kan därför inte nås. När den formella processen inte följts kan den enskilde helt enkelt hävda att han inte tagit del av kallelsen.

²² KrymSOS, 2015-09-09

²³ Slavyangard.org, *Fourth mobilization wave in Ukraine*, 2015-01-18

<http://slavyangard.org/2015/01/18/fourth-mobilization-wave-in-ukraine/>

att förhandla med åklagaren och uttrycker ett ideologiskt motstånd mot att tjänstgöra i de väpnade styrkorna, trots förmåga, yrkar åklagarna ofta på längre fängelsestraff.²⁴

En företrädare för det regionala militära registreringskontoret i Lviv meddelade i mitten av september 2014 att ingen från Lvivregionen då hade straffats för att inte ha hörsammat mobiliseringskallelse men att ett trettiotal förundersökningar hade inletts.²⁵

Tecken finns dock på att myndigheterna under senare tid vidtagit åtgärder för att om möjligt stävja att individer håller sig undan. Biträdande förvarsminister Ivan Rusnak meddelade den 31 januari 2015 att militära åklagare initierat 1300 straffrättsliga utredningar i mobiliseringsärenden och att 160 personer redan hade dömts för att ha undanhållit sig mobilisering. Flertalet skall dock ha klarat sig undan med villkorliga domar.²⁶

I augusti 2015 uppgav Alexander Pravidivets, biträdande chef för Generalstabens mobiliseringsplanering, att cirka 1500 straffrättsliga ärenden hade öppnats mot mobiliseringsvägran samtidigt som runt 400 personer redan avtjänade fängelsestraff.²⁷

Av sammanlagt en dryg million personer som teoretiskt sätt har kunnat mobiliseras är det endast cirka 100 000 som faktiskt har inställt sig för tjänstgöring. En trend i Ukraina är för närvarande att fler och fler människor lämnar landet för att undvika mobilisering.²⁸

2.3. Desertering

2.3.1. Allmänt om desertering

Desertering skiljer sig ifrån undanhållande från värnplikt eller mobilisering på så sätt att det endast aktualiseras då en individ redan tjänstgör i de väpnade styrkorna. Brottet består då i att man olovligen lämnar, eller efter sanktionerad frånvaro inte återkommer till, sitt förband eller motsvarande.²⁹

²⁴ Brown mfl.

²⁵ Zaxid.net, *На Львівщині 90% чоловіків ховаються відпризову*, 2014-09-25, http://zaxid.net/news/showNews.do?na_lvivshhni_90_cholovikiv_hovayutsya_vid_prizovu&objectId=1323713

²⁶ Kyivpost.com, *Not everyone answering Ukraine's call to war*, 2015-02-09, <http://www.kyivpost.com/content/kyiv-post-plus/not-everyone-answering-ukraines-call-to-mobilize-for-war-380055.html>

²⁷ Kyivpost.com, *Draft Dodgers*, 2015-08-27, <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/draft-dodgers-396690.html>

²⁸ Brown mfl.

²⁹ Criminal Code of Ukraine, <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/16257/preview>

2.3.2. Straff för desertering

Enligt artikel 408 första stycket av den ukrainska strafflagen bestraffas desertering med frihetsberövande i mellan två och fem år. För det fall den som deserterar tar med sig sitt vapen eller om deserteringen sker i grupp som del av en konspiration är straffet enligt artikel 408 andra stycket frihetsberövande i mellan fem och tio år. Enligt tredje stycket samma artikel bestraffas desertering under strid eller då undantagstillstånd råder med frihetsberövande i mellan fem och tolv år.

Utöver detta kan nämnas att i enlighet med artikel 42 i strafflagen kan en person med militär grad som begår ett särskilt allvarligt brott bli fråntagen denna av en domstol.³⁰

Den 2 november dömde distriktsdomstolen i Poltava, med stöd av artikel 408 första stycket, två soldater till vardera två års fängelse för att ha deserterat från en av Poltavagarnisonens enheter i september i år. De båda hade inställt sig efter att ha mobiliserats men kort därefter avvikit och undanhållit sig i en dryg månad.³¹

Den 15 augusti i år dömde distriktsdomstolen i Kominternovskij (Odeska oblast) tre sergearter från den ukrainska armén som deserterat från sin enhet i Odessa till sju års fängelse. De tre hade när de deserterade haft sina automatkarbiner och sammanlagt 600 patroner med sig. Det sjuåriga fängelsestraffet som utdömdes innefattade också straffmätning för rån av en bensinmack och för att de genom hot om våld tillgripit sig en bil i samband med deserteringen.³² Detta får anses vara ett fall med ett flertal försvårande omständigheter men det bör noteras att deserteringen i detta fall inte skett under strid.

De flesta domar som fallit under senare tid har varit enligt andra och tredje stycket av artikel 408 och normalstraffet som döms ut är sju års fängelse.³³

Enligt officiella uppgifter hade i mitten av november 222 förundersökningar mot 3078 individer gällande desertering öppnats.³⁴

³⁰ Code on Administrative Violations, Ukraine <http://yurist-online.com/en/kodeks/001.php>

³¹ Prestupnosti.net, *In Poltavshchina the court gave to two soldiers for two years of prison for desertion*, 2014-11-04, <https://news.pn/en/criminal/117652>

³² Prestupnosti.net, *The soldiers caught in Nikolayevshchina - deserters were given for seven years of prison and deprived of ranks*, 2014-08-15, <https://news.pn/en/criminal/111866>

³³ Brown mfl.

³⁴ Brown mfl.

3. Källförteckning

3.1. Skriftliga källor

Bloomberg, *Ukraine's Military Draft Brings War Home for Thousands*, 2014-08-07, <http://www.businessweek.com/articles/2014-08-07/ukraines-military-draft-brings-war-home-for-thousands>

Code on Administrative Violations, Ukraine
<http://yurist-online.com/en/kodeks/001.php>

Criminal Code of Ukraine,
<http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/16257/preview>

ITAR-TASS, *Mobilization announced in Ukraine*, 2015-01-19, <http://itar-tass.com/en/world/771955>

Kyivpost, *Over 1,000 criminal inquiries into Ukrainian draft evasion*, 2014-08-19, <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/over-1000-criminal-inquiries-into-ukrainian-draft-evasion-361224.html>

Kyivpost.com, *Not everyone answering Ukraine's call to war*, 2015-02-09, <http://www.kyivpost.com/content/kyiv-post-plus/not-everyone-answering-ukraines-call-to-mobilize-for-war-380055.html>

Kyivpost.com, *Draft Dodgers*, 2015-08-27, <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/draft-dodgers-396690.html>

NBC news, *Ukraine Enacts Compulsory Military Draft*, 2014-05-01, <http://www.nbcnews.com/storyline/ukraine-crisis/ukraine-enacts-compulsory-military-draft-n94906>

Prestupnosti.net, *The soldiers caught in Nikolayevshchina - deserters were given for seven years of prison and deprived of ranks*, 2014-08-15, <https://news.pn/en/criminal/111866>

Prestupnosti.net, *In Poltavshchina the court gave to two soldiers for two years of prison for desertion*, 2014-11-04, <https://news.pn/en/criminal/117652>

Slavyangard.org, *Fourth mobilization wave in Ukraine*, 2015-01-18
<http://slavyangrad.org/2015/01/18/fourth-mobilization-wave-in-ukraine/>

The right to conscientious objection in Europe, *A review of the current situation*, april 2005, <http://www.refworld.org/pdfid/42b141794.pdf>

Ukrainas Konstitution,

http://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/11/08/constitution_14.pdf

Upi.com, *Ukraine to end military conscription after autumn call-ups*, 2013-10-03, http://www.upi.com/Top_News/Special/2013/10/03/Ukraine-to-end-military-conscription-after-autumn-call-ups/UPI-95521380772920/#ixzz3AAW77l00

Zaxid.net, *На Львівщині 90% чоловіків ховаються відпризову*, 2014-09-25, http://zaxid.net/news/showNews.do?na_lvivshhini_90_cholovikiv_hovayutsya_vid_prizovu&objectId=1323713

3.2. Muntliga källor

Samtal med Scott E. Brown, förtroendeadvokat för Sveriges ambassad i Kiev och Vladimir Lukovich, advokat, 2014-11-20, samt kompletterande mailväxling 2015-12-02, 2016-01-15

KrymSOS, möte med företrädare i Kiev den 9 september 2015